

Критерии за оценяване на учениците от 4. клас по български език и литература

Български език:

Изучавани езикови знания в четвърти клас за:

- корелативните двойки широки и тесни гласни; звучни и беззвучни, твърди и меки съгласни;
  - звуковите промени на гласните в ударена и неударена сричка; на съгласните в краесловна сричка и при струпани съглани;
  - правила за проверка на правописа на звуковете, правоговорни правила;
  - разграничаване звуковата и смисловата страна на думата;
  - звуков и морфеман анализ на думата, производни и непроизводни думи;
  - правила за правопис на представките и наставките в думите;
  - правопис на думи без самостоятелно ударение;
  - еднозначност и многозначност на думите, пряко и преносно значение;
  - сродни думи, синоними и антоними;
  - думите като части на речта и техните граматически категории:
    1. съществително име – видове, род, число, членуване;
    2. прилагателни имена – съгласуване със същ. име по род, число, степенуване;
    3. числителни бройни и числителни редни имена;
    4. глаголи – лице, число, сегашно, бъдеще, минало свършено, минало несвършено време;
    5. наречие – вид, степенуване;
  - видове изречения по цел на изказване;
  - просто и сложно изречение;
  - главни части на изречението - подлог и сказуемо;
  - словоредни варианти в изречението, според целта на изказване;
  - пунктуацията в началото, края и в средата на изречението;
- представяне на пряката реч;
- видове текст: научен и художествен; описание, повествование, разсъждение;
  - начини за редактиране на текст чрез съкращаване, прибавяне, заместване и разместване;

Критерии за поставяне оценка на отговорите на учениците при изпитване:

Слаб (2): ученикът не показва познаване на изучаваните езикови знания в четвърти клас.

Среден (3): ученикът:

- назовава изучаваните езикови единици и правила;
- възпроизвежда дефиниции за изучаваните езикови единици или алгоритми за прилагането на правописни и правоговорни правила;
- изброява и посочва в практически план видове звукове, морфемни, думи, изречения, текст и граматическите категории на изучаваните части на речта и главните части на изречението;

Добър (4): ученикът:

- открива изучаваните езикови единици в речева ситуация;
- преобразува усвоените езикови единици, според изучаваните езикови правила и граматически категории;
- обяснява с конкретни примери употребата на езиковите единици, според речевата цел;
- доказва избора на конкретна форма на езиковата единица, според речевата ситуация;
- използва точни теоретични понятия и категории, конструира логически последователно и завършено изказване при отговор на въпрос.

Много добър (5): ученикът:

- разделя на компоненти изучаваните езикови единици;
- синтезира дадена езикова единица при зададени елементи и езикова цел;
- свързва характеристиките на изучаваните езикови единици с правилната им употреба в речева ситуация;
- групира изучаваните езикови единици, според зададени критерии;
- представя графично и свързва графичен модел с конкретна езикова единица;

Отличен (6): ученикът:

- комбинира и съгласува езиковите единици в конкретна езикова ситуация;
- оценява употребата на езиковите единици в речева ситуация;
- редактира, обяснява, защитава употребата на езиковите единици в конкретна речева цел;
- прави самостоятелни изводи и заключения, оценява и коригира речта си при употребата на изучаваните езикови единици.

Забележка: при писмена проверка на знанията на учениците се използват самостоятелни работи от сборници и помагала, одобрени от МОН и със зададени критерии за оценка, според изучавания раздел от учебния материал.

Критерии за оценка на диктовката:

- четливо писане;
- правопис на думи с ю и я;
- правопис на думи с щ;
- правопис на думи с й, йо, бо;
- правопис на съществителни собствени имена;
- правопис на степенувани прилагателни имена;
- правопис на думи с неударени гласни;
- правопис на звучни съгласни в края на думата и пред беззвучни съгласни;
- правопис на думи със струпани съгласни;
- правопис на представки;
- правопис на членувани съществителни имена от ж. р. ед. ч., които завършват с *-щт* или с наставка *-ост*;
- правопис съществителни имена от м. р. ед. ч, които се членуват с *-а/-ът*;
- правопис на числителни имена;
- правопис на наречия;
- правопис на думи без самостоятелно ударение;
- изпускане и вмъкване на звукове и думи от текста на диктовката;
- правилно пренасяне на думи;
- отбелязване начало на изречението с главна буква и началото на абзац с отстъп навътре на реда;
- пунктуация в края на изречението, според целта на изказването;
- запетай в средата на изречението, според изучените правила /при обръщение и при предлози и съюзи/.

Забележка:

- Диктовката е с максимален обем от 90 думи и се провежда в рамките на 20 минути.
- Правилен отговор се отчита, ако не са допуснати грешки при даден критерии.
- Всяка грешка по даден критерии се отчита еднократно.
- За допуснатата грешка по даден критерии се отнема по 0,25 стотни от максималната оценка Отличен (6).

Критерии за оценка на създаден писмен текст от учениците:

Слаб (2): ученикът:

- не е създавал смислово единен и езиково свързан текст;
- проявена е явна езикова некомпетентност.

Среден (3): ученикът:

- формулира текст, който не е смислово подчинен на темата;
- ограничено прилагане на литературно – теоретическите знания и езиковата култура;
- не прави подходящ подбор на художествени факти;
- съжденията не показват разбиране и вярна интерпретация на литературните факти;
- липсва ясна аргументация;
- няма овладени книжовни норми.

Добър (4): ученикът:

- изгражда смислов и логичен текст, подчинен на темата;
- проявява добра езикова култура;
- правилно графично оформяне на текста;
- правилна употреба на глаголните времена в зависимост от създавания текст;
- липсва задълбоченост на аргументите и художествените факти;
- неточно оперира с езиковите и литературните понятия и категории;
- знанията върху текстовите структури и елементи на художествения текст са крайно повърхностни.

Много добър (5): ученикът:

- изгражда логически последователен, цялостен текст, смислово подчинен на темата;
- проявява добра езикова култура;
- правилно графично оформяне на текста;
- правилна употреба на глаголните времена в зависимост от създавания текст;
- показва недостатъчна задълбоченост в аргументите и художествените факти;
- наблюдават се пропуски в правописа.

Отличен (6): ученикът:

- показано е умение за създаване на цялостен, логически последователен, смислово подчинен на темата текст;
- овладени са основните правописни и пунктоационни норми;
- правилна употреба на глаголните времена в зависимост от създавания текст;
- подходящ подбор на художествени факти за добро изложение в дадена писмена тема;
- демонстриране на широка езикова култура и прецизност във формулирането на отделните части на писмения текст.

Литература:

Изучавани литературни знания в четвърти клас за:

1. Литературни жанрове:

- приказка – авторова и фолклорна, за животни, битова, вълшебна;
- разказ;
- легенда;
- мит;
- басня;
- афоризъм, пословица и поговорка;
- комикс;
- откъс от повест или роман;
- гатанка;
- народна песен;
- стихотворение.

2. Художествени похвати и изразни средства:

- олицетворение, одухотворение;
- епитет;
- повторение;
- изброяване;
- сравнение;
- разсъждение, повествование, описание;
- диалог, монолог;

3. Етическа опозиция добро-зло;

4. Етически отношения в семейството и общността.

Оценяване устните отговори на учениците:

Слаб (2): ученикът не показва познаване на изучаваните литературни знания в четвърти клас.

Среден (3): ученикът:

- притежава четивна техника, която не възпрепятства разбирането на текста /95 думи в минута/;
- посочва основни характеристики на изучаваните литературни жанрове;
- разграничава художествен и нехудожествен текст, лирика и проза;
- изброява основни структурни и композиционни елементи на литературния текст: тема, заглавие, сюжет и композиция;
- посочва героите от литературната творба;
- назовава основни художествени похвати;
- несамостоятелно възпроизвежда литературно-теоретическите знания и терминология;

- несигурност в оценката за героите и крайните изводи.

Добър (4): ученикът:

- чете изразително, с подходяща за героите и сюжета интонация;
- съотнася конкретен текст към даден литературен жанр;
- открива епизодите в повествователен текст и ги преразказва;
- открива художествените изразни средства и дава примери от текста;
- открива героите и ги групира, според опозицията добър-лош;
- обяснява на емпирично равнище характера на героя и основната мисъл на литературното произведение.

Много добър (5): ученикът:

- интерпретира текста, във връзка с жанровете му особености;
- свързва характера на героя с основната мисъл на литературното произведение;
- свързва използваните художествени изразни средства и похвати с жанровете особености на текста и основната идея;
- несамостоятелно прави заключения и изводи, прилага доказателства от конкретния текст;
- преразказва и озаглавява епизодите от литературната творба;

Отличен (6): ученикът:

- сравнява и установява прилики и различия между произведения от различни жанрове и сходна тематика;
- обрисова с думи характера на героите и свързва постъпките им с основната идея на творбата;
- драматизира изучаваното литературно произведение;
- прави самостоятелно изводи и заключения, критикува, обяснява, оценява действията на героите като дава пример не само от литературната творба, а и от житейския си опит и преживявания;
- изразява емоционално отношение към герои и ситуации и го отразява при устен анализ или илюстрация;
- изразява аргументирано предпочитание към определени литературни жанрове;

Забележка: при писмена проверка на знанията на учениците се използват самостоятелни работи от сборници и помагала, одобрени от МОН и със зададени критерии за оценка, според изучавания раздел от учебния материал.

Критерии за оценка на учениците по човекът и обществото в четвърти клас

География: ученикът

- Умее да различава цветовете и условните знаци на картата. Работи с легендата и различава знаците.
- Познава основните и междинни посоки на света. Умее да ги показва на карта.
- Ориентира се в коя посока се намират обектите.
- Познава и показва на картата континента Европа, Балканския полуостров, България и страните, с които граничи.
- Познава географските области на България и ги показва на картата.
- Познава основните географски обекти в областите /градове, реки, планини, върхове, исторически и природни забележителности/. Показва ги на картата.
- Умее да създава свързан текст /устно и писмено/ за географските области, в който разказва обстойно за тях.
- Умее да прави пренос на знания в реалния живот.

Слаб (2):

Ученикът не показва знания по изучавания материал

Среден (3):

- Умее да различава цветовете и условните знаци на картата. Работи с легендата и различава знаците.
- Познава основните и междинни посоки на света. Умее да ги показва на карта.
- Ориентира се в коя посока се намират обектите.
- Познава и показва на картата континента Европа, Балканския полуостров, България и страните с които граничи.

Добър (4):

- Умее да различава цветовете и условните знаци на картата. Работи с легендата и различава знаците.
- Познава основните и междинни посоки на света. Умее да ги показва на карта.
- Ориентира се в коя посока се намират обектите.
- Познава и показва на картата континента Европа, Балканския полуостров, България и страните с които граничи.
- Познава географските области на България и ги показва на картата.

Много добър (5):

- Умее да различава цветовете и условните знаци на картата. Работи с легендата и различава знаците.
- Познава основните и междинни посоки на света. Умее да ги показва на карта.

- Ориентира се в коя посока се намират обектите.
- Познава и показва на картата континента Европа, Балканския полуостров, България и страните с които граничи.
- Познава географските области на България и ги показва на картата.
- Познава основните географски обекти в областите /градове, реки, планини, върхове, исторически и природни забележителности/. Показва ги на картата.

Отличен (6):

- Умее да различава цветовете и условните знаци на картата. Работи с легендата и различава знаците.
- Познава основните и междинни посоки на света. Умее да ги показва на карта.
- Ориентира се в коя посока се намират обектите.
- Познава и показва на картата континента Европа, Балканския полуостров, България и страните с които граничи.
- Познава географските области на България и ги показва на картата.
- Познава основните географски обекти в областите /градове, реки, планини, върхове, исторически и природни забележителности/. Показва ги на картата.
- Умее да създава свързан текст /устно и писмено/ за географските области, в който разказва обстойно за тях.
- Умее да прави пренос на знания в реалния живот.

Устройство на обществото: ученикът

- Познава основните символи на държавата-герб, химн, знаме.
- Знае и може да разкаже за официалните и националния празник на България.
- Познава традициите и обичаите на страната си, малцинствата в България и има основни знания за техните празници и обичаи.
- Запознат е с ролята на конституцията като основен закон на България гарантиращ равните права и задължения на всички граждани независимо от пол, раса и вероизповедание.
- Прави разлика между законодателна и изпълнителна власт и може да обясни с кратък текст функциите им.
- Запознат е с принципите на демократичното управление и може да състави кратък текст, в който да ги обясни.

Среден (3):

- Познава основните символи на държавата - герб, химн, знаме.
- Знае и може да разкаже за официалните и националния празник на България.

- Познава традициите и обичаите на страната си, малцинствата в България и има основни знания за техните празници и обичаи.

Добър (4):

- Познава основните символи на държавата - герб, химн, знаме.
- Знае и може да разкаже за официалните и националния празник на България.
- Познава традициите и обичаите на страната си, малцинствата в България и има основни знания за техните празници и обичаи.

Много добър (5):

- Познава основните символи на държавата - герб, химн, знаме.
- Знае и може да разкаже за официалните и националния празник на България.
- Познава традициите и обичаите на страната си, малцинствата в България и има основни знания за техните празници и обичаи.
- Запознат е с ролята на конституцията като основен закон на България гарантиращ равните права и задължения на всички граждани независимо от пол, раса и вероизповедание.
- Прави разлика между законодателна и изпълнителна власт и може да обясни с кратък текст функциите им.

Отличен (6):

- Познава основните символи на държавата - герб, химн, знаме.
- Знае и може да разкаже за официалните и националния празник на България.
- Познава традициите и обичаите на страната си, малцинствата в България и има основни знания за техните празници и обичаи.
- Запознат е с ролята на конституцията като основен закон на България гарантиращ равните права и задължения на всички граждани независимо от пол, раса и вероизповедание.
- Прави разлика между законодателна и изпълнителна власт и може да обясни с кратък текст функциите им.
- Запознат е с принципите на демократичното управление и може да състави кратък/устен или писмен/ текст, в който да ги обясни.

История: ученикът

- Познава основните събития в българската история, годините и датите /ако се изисква/- създаване на българската държава, покръстване, падане на България под османско робство, Освобождение на България, Търновска конституция
- Знае всички столици на България.
- Може да превърне година във век.
- Познава значими събития от българската история с годините и датите /ако се изисква/ -делото на учениците на Кирил и Методий, падането на България под византийска власт. Различава периода на

Първото и Второто българско царство, начало на българското Възраждане. Може да изброи и разпознае ликовете на видни будители и революционери. Знае датата на избухване на априлското въстание.

- Може да подреди в последователност исторически събития, защото е запознат с времевата линия.
- Може да разкаже с кратък свързан текст /устно или писмено/ за процесите в българското общество през различните периоди на историческото развитие. Може да опише историческо събитие, като го подкрепи с дати и факти.
- Търси причините и следствията от историческите събития. Преобразува научените факти в свои умозаклучения и изказва мнение за тях.
- Търси допълнителни източници на информация за историята на родината си.

Слаб (2):

- Ученикът не показва знания по изучавания материал

Среден (3):

- Познава основните събития в българската история, годините и датите /ако се изисква/-създаване на българската държава, покръстване, падане на България под османско робство, Освобождение на България от османско робство, Търновска конституция.
- Знае всички столици на България.
- Може да превърне година във век.

Добър (4):

- Познава основните събития в българската история, годините и датите /ако се изисква/-създаване на българската държава, покръстване, падане на България под османско робство, Освобождение на България от османско робство, Търновска конституция.
- Знае всички столици на България.
- Може да превърне година във век.
- Познава значими събития от българската история с годините и датите /ако се изисква/ -делото на учениците на Кирил и Методий, падането на България под византийска власт. Различава периода на Първото и Второто българско царство, начало на българското Възраждане. Може да изброи и разпознае ликовете на видни будители и революционери. Знае датата на избухване на априлското въстание.
- Може да подреди в последователност исторически събития, защото е запознат с времевата линия.

Много добър (5):

- Познава основните събития в българската история, годините и датите /ако се изисква/-създаване на българската държава, покръстване, падане на България под османско робство, Освобождение на България от османско робство, Търновска конституция.
- Знае всички столици на България.
- Може да превърне година във век.
- Познава значими събития от българската история с годините и датите /ако се изисква/ - делото на учениците на Кирил и Методий, падането на България под византийска власт. Различава периода на Първото и Второто българско царство, начало на българското Възраждане. Може да изброи и разпознае ликовете на видни будители и революционери. Знае датата на избухване на априлското въстание.
- Може да подреди в последователност исторически събития, защото е запознат с времевата линия
- Може да разкаже с кратък свързан текст /устно или писмено/ за процесите в българското общество през различните периоди на историческото развитие. Може да опише историческо събитие, като го подкрепи с дати и факти.

Отличен (6):

- Познава основните събития в българската история, годините и датите /ако се изисква/-създаване на българската държава, покръстване, падане на България под османско робство, Освобождение на България от османско робство, Търновска конституция
- Знае всички столици на България
- Може да превърне година във век
- Познава значими събития от българската история с годините и датите /ако се изисква/ .-Делото на учениците на Кирил и Методий, падането на България под византийска власт. Различава периода на Първото и Второто българско царство, начало на българското Възраждане. Може да изброи и разпознае ликовете на видни будители и революционери. Знае датата на избухване на априлското въстание.
- Може да подреди в последователност исторически събития, защото е запознат с времевата линия.
- Може да разкаже с кратък свързан текст /устно или писмено/ за процесите в българското общество през различните периоди на историческото развитие. Може да опише историческо събитие, като го подкрепи с дати и факти.

- Търси причините и следствията от историческите събития. Преобразува научените факти в свои умозаклучения и изказва мнение за тях.
- Търси допълнителни източници на информация за историята на родината си.

Критерии за оценка на учениците в четвърти клас по човекът и природата

Свойства и употреба на веществата

Слаб (2):

- Ученикът не показва знания по изучавания материал.

Среден (3):

- посочва или назовава свойства на някои вещества/ да се привличат от магнити, да плават, да са по-леки или по-тежки от водата, да горят, да променят състоянието си/, съставки на почвата, замърсители на водата и начините на пречистването и
- дава примери за вещества с различни свойства и приложения
- описва свойства на някои вещества / топлопроводници и топлоизолатори, топлопроводимост/
- наблюдава промените на състоянието на водата и измерва температурата

Добър (4):

- различава вещества с различни свойства/ природни горива/
- познава причините за замърсяване на водата и природната среда
- обяснява промените на състоянието на водата с охлаждане и нагряване
- наблюдава и записва промени

Много добър (5):

- групира и подрежда вещества по техните свойства, горивата по резултатите от използването им
- събира и открива информация, свързана с опазване на околната среда
- установява промени, които се извършват в природната среда/ различия и промени в температурата, замърсяване и пречистване на водата/
- проследява по схема промени в състоянието на водата при различни температури
- отговаря на въпроси, като ползва различни източници

Отличен (6):

- оценява значението на веществата с различни свойства за живата природа
- разработва проекти и съставя текст за използване на слънчевата топлина и светлина
- извършва наблюдения, проучва текст и илюстрации/ свойства на веществата, състояние на водата в природата/, за да отговаря правилно на трудни въпроси

Движение и енергия

Слаб (2):

- Ученикът не показва знания по изучавания материал.

Среден (3):

- посочва и назовава: видове движения, превръщането на енергията от един вид в друг, различни сили
- посочво и описва : трептенето и въртенето като видове движения, резултати от действието на сили
- дава примери за: движения, сили, източници на замърсяване на природата, източници на звук и шум, опазване на природната среда

Добър (4):

- разпознава различни видове движения, сили и енергия
- привежда примери за различни видове движения и действие на сили
- наблюдава движения на тела и записва резултати от наблюдението

Много добър (5):

- свързва извършената работа с наличие на енергия, получаването на енергия със замърсяване на въздуха, водата и почвата, движението с промяна в положението на тяло спрямо друго тяло
- прилага знания в нова ситуация с примери от животинския и растителен свят, с насоченост към мерки за опазване на природата
- групира и подрежда сили по резултати от движението им, източници на енергия по свойства
- открива действие на сили по резултати от него, източници на замърсяване на околната среда
- отговаря на въпроси, като ползва различни източници

Отличен (6):

- оценява значението на движението и енергията за живота на земята
- разработва проекти и съставя текст за използване на възобновяеми източници на енергия
- проучва текст и илюстрации за звук и открива верния отговор на задачи
- преценява пропуските си и попълва знанията си

Планетата Земя

Слаб (2):

- Ученикът не показва знания по изучавания материал.

Среден (3):

- посочва или назовава небесни тела/ планети, спътници, звезди/ и техните характеристики/място в Слънчевата система, движения/
- дава примери за големи и малки планети
- описва особеностите на движението на Земята около оста и около Слънцето, на Луната около Земята и видимото движение на Слънцето
- наблюдава видимото движение на Слънцето през деня, записва времето на изгрев и залез

Добър (4):

- различава движенията на Луната, Земята и Слънцето, небесните явления по описание
- разпознава и разграничава въртенето на небесните тела около ос и движението по орбита, различните форми на Луната, различните сезони

Много добър (5):

- свързва смяната на деня и нощта и на сезоните с движението на Земята
- групира и подрежда небесните тела по техни характеристики
- открива и събира информация, свързана с телата от Слънчевата система

- прилага знанията си за слънчевото греене, за да характеризира различните сезони
- проследява по схема движенията на Слънцето, Земята и Луната и смяната на сезоните
- отговаря на въпроси, като ползва различни източници

Отличен (6):

- оценява значението на движението на небесните тела и на слънчевата енергия за живота на Земята
- разработва проекти за Слънчевата система, за изучаване на движения
- проучва текст и илюстрации и открива пътя за решаване на задачи
- съставя текст при извършване на опити и при отговор на въпроси

Жизнени процеси при растенията и животните

Слаб (2):

- Ученикът не показва знания по изучавания материал.

Среден (3):

- посочва /назовава/ жизнените процеси
- дава примери за растителноядни, месоядни и всеядни животни
- изброява организми, които се хранят несамостоятелно
- описва храната на човека и на домашните любимци

Добър (4):

- разпознава разликата между храненето на растенията и храненето на животните и гъбите
- обяснява основните понятия
- наблюдава, измерва и описва промените в растежа и развитие

Много добър (5):

- свързва процеси и органи, растения и животни, организъм и среда, слънце, растения и човек
- подрежда етапи в развитието, проследява движението на въздуха и храната в тялото
- определя приспособления на растенията и животните

Отличен (6):

- открива зависимости, като проучва илюстрация или текст за приспособления на организмите
- оценява значението на жизнените процеси и на грижите на човека на организмите
- разработва проекти за значението на жизнените процеси
- преценява правилно по определени критерии пропуските в знанията си за жизнените процеси и своевременно ги попълва

Разнообразие на живата природа

Слаб (2):

- Ученикът не показва знания по изучавания материал.

Среден (3):

- посочва или назовава особеностите в условията на живот във водата и на сушата
- дава примери за приспособления на растенията и животните в съответната среда на живот
- изброява изучените организми за всяка среда на живот - растения /треви, храсти и дървета/, животни/ насекоми, риби, бозайници, влечуги, птици, земноводни/
- описва особеностите в условията за живот и в приспособленията на организмите

Добър (4):

- разграничава естествени от изкуствени съобщества
- обяснява понятията за единството на живата и неживата природа
- описва естествени и изкуствени съобщества и хранителни вериги в тях
- прилага знанията при съставяне на хранителни вериги и при опазване на организмите

Много добър (5):

- свързва многообразието на организмите с разнообразието на средата и условията на живот
- сравнява естествени и изкуствени съобщества

- наблюдава, групира и записва организми по начин на хранене и движение
- открива зависимости между организъм и среда на живот
- прилага знания при отглеждане на стайно растение или домашен любимец

Отличен (6):

- проучва непозната илюстрация или текст за приспособления на организмите
- оценява значението на разнообразието на средата на живот за многообразието сред организмите
- съставя хранителни вериги
- разработва проекти за изучаване на растения и животни в различни съобщества
- преценява правилно по определени критерии пропуски в знанията си за организмите и средата на живот и навреме ги попълва

Човекът и неговата среда

Слаб (2):

- Ученикът не показва знания по изучавания материал.

Среден (3):

- посочва или назовава сетивни органи и правила за предпазването им
- дава примери за растителни и животински храни
- изброява хигиенни правила и последици от замърсяване на природата
- описва по схема сетивни органи
- спазва хигиенните правила и дневния режим

Добър (4):

- разграничава функцията на всеки сетивен орган, видове храни и хранене, полезни и вредни вещества
- обяснява изучаваните понятия и привежда примери
- описва хигиенните изисквания
- наблюдава и записва промени в средата и последиците от замърсяването върху организмите

Много добър (5):

- свързва дейността на отделните органи
- сравнява условията на живот в чиста и в замърсена среда
- групира болестите на заразни и незаразни
- открива зависимости между средата и здравето
- прилага знанията си за сетивните органи при изработване на дневен режим

Отличен (6):

- проучва илюстрация или текст за функциите на сетивните органи и тяхното опазване
- оценява значението на всяко сетиво за връзката на човека със средата
- съставя здравословен хранителен, дневен и седмичен режим
- участва активно в поддръждане на работното място
- съзнава отговорността си към собственото си здраве
- разработва проекти за значението на здравословния начин на живот
- преценява правилно по определени критерии пропуските в знанията си за човека и неговата среда и навреме ги попълва;

Критерии за оценка на учениците в 4.клас по математика

Изучавани знания в четвърти клас	Показатели
1. Числата над 1 000	- Знания и умения за четене и записване на числата над 1 000; - Преминаване на един запис в друг; - Сравняване на числата над 1 000; - Представяне на числата като сбор от единици от различни редове; - Знания за римска бройна система.
2. Събиране и изваждане на числата над 1 000	- Умения за събиране и изваждане на естествените числа без и с преминаване; - Знания за разместителното и съдружителното свойство на събирането и умения за тяхното използване за намиране сбора на три и повече числа; - Намиране на неизвестно събираемо, неизвестен умалител, умаляемо.
3. Умножение и	Знания и умения за:

деление с едноцифрено и двуцифрено число на числата над 1 000	<ul style="list-style-type: none"> - умножение с едноцифрено и двуцифрено число; - деление с едноцифрено и двуцифрено число; - намиране на неизвестен множител, делимо, делител; - реда на действията и използването им при пресмятане на числови изрази.
4. Равнинни фигури	<ul style="list-style-type: none"> - Знания за геометричните фигури (права и крива линия, лъч, отсечка, ъгъл, триъгълник, правоъгълник, квадрат, окръжност и елементите им); - Определяне вида на фигурите (ъгъл и триъгълник); - Умения за чертане на отсечка по дадена дължина и ъгъл по дадена градусна мярка; - Умения за чертане в квадратна мрежа на прав ъгъл, триъгълник, правоъгълник и квадрат.
5. Знания за изучените величини и техните мерни единици за измерване	<p>Знания за мерни единици за:</p> <ul style="list-style-type: none"> - дължина (мм, см, дм, м, км); - маса (грам, килограм, тон); - време (секунда, минута, час, денонощие, седмица, месец, година, век); - пари (стотинка, лев); - ъгъл (градус); - мерни единици за лице (кв.мм, кв.см., кв.дм., кв.м., кв.км., декар); - намиране обиколка на триъгълник и правоъгълник и лице на правоъгълник.
6. Моделиране	<p>Решаване на съставни текстови задачи, включващи данни за:</p> <ul style="list-style-type: none"> - смисъла на аритметичните действия; - релациите „с повече”, „с по-малко”, „пъти по-голямо”, „пъти по-малко”; - решаване на приложни задачи.

Критерии за оценка:

Слаб (2) – ученикът не показва познаване на изучаваните математически знания в четвърти клас.

Среден (3) - ученикът:

- назовава основни математически понятия, чете и пише естествени числа над 1000 и прилага основните математически действия – събиране, изваждане, умножение и деление;

- възпроизвежда дефиниции за изучаваните математически единици и алгоритми за прилагането на математическите правила;

- избира в практически план алгоритъм за решаване на конкретна задача.

Добър (4) – ученикът:

- открива изучавани математически зависимости в конкретна ситуация;

- обяснява с конкретни примери употребата на едно или друго математическо действие, според математическата задача;

- доказва избора на конкретен алгоритъм при решаване на конкретни примери;

- използва точни теоретични математически понятия и категории, конструира логически последователни решения.

Много добър (5) – ученикът:

- дефинира компонентите и връзката между изучаваните математически понятия;

- синтезира и анализира дадена математическа задача при зададени елементи;

- групира изучаваните математически единици, според зададен критерии;

- представя графично и свързва графичен модел с конкретен математически алгоритъм.

Отличен (6) – ученикът:

- комбинира и диференцира математическите знания в конкретна математическа ситуация;

- обяснява и защитава употребата на конкретен математически алгоритъм;

- прави самостоятелни математически заключения и изводи, оценява и предвижда конкретни резултати;

- посочва и ревизира допуснати грешки и неточности.

Забележка: при писмена проверка на знанията на учениците се използват самостоятелни работи от сборници и помагала, одобрени от МОН и със зададени критерии за оценка, според изучавания раздел от учебния материал.